

זבחי צדק

מצות השחיטה *

1. דעם דאז טעכטען זיס הקלוע דעו טהיערענו געטעהען אום, ווירד זיס פלמוד זאז איין דעם משה רבינו אינד זיך איבער זיעפערטעו געבנט זויפגעטטעלזט*.) זויז דעם זק, ווטז זעהרט דען דער זויזדרוקק זששש, און טעכטע! (ויקרא א' ה')? — ער זעהרט, דעם זאון דען זאז ניכט לו גקסרא (טטיקקען)

א. מסקינן, רשחיטה בן הצואר

הלכה למשה מסיני. וקרא

דושחט (ויקרא א' ה') למאי אתא?

דלא לשויה גסמרא, פירש רש"י

באר רחבות.

מצות השחיטה: א. מסקינן, לשון עלייה, כמו מסיק מן שול לחיי עלמא, פירוש, שהעלוהו חכמים ע"י פלפול כדמסיק בחולין דף כ"ו, א': הלכה למשה מסיני, נאמת הלכות שחיטה היו יודעין ומקום שחיטה היו יודעין גם קודם שהעלוהו על ידי פלפול, אך שלא היו יודעין אם נרצו בתורה או אם הוא הלכה למשה מסיני, כי צימי חבלו של משה רבנו נשתכחו ג' חלפים הלכות ושחיטה חד מנייהו, והעלו ע"י פלפול דשחיטה מן הצואר הלכה למשה מסיני, ועל זה כופל הלשון מסקינן, כמו דבר שנפל לתוך הגומא וכאחד וזא"כ העלוהו ע"י איז אחר. ומיין לשחיטה שהיא מן הצואר? שכ' זשחט את בן הבקר (ויקרא א' ה'), ממקום שח' חטבו (פירש"י שח' שכופף, חטבו הולא את דמו). ר' יימר אמר, אשר קרא וזבחת (דברים י"ג, כ"א), ממקום שז' חטבו (פירש"י במקום שדמו ז' צרהו כלומר חטבו). ועם לשחיטה מן הצואר כתב צעל ס' החנוך, שהוא להרחיקנו מן אכילת דם בכל מה דאפשר, לפי שידוע כי מהצואר יאל דם הגוף יותר מכל שאר המקומות, ולכן נצוינו לשחטו משם טרם שנאכלוהו, כי משם יאל כל דמו ולא נאכל הנפש עם הנצר. ועוד טעם השחיטה מן הצואר ובסבין צדוק, כדי שלא נלער בעלי החיים יותר מדאי, כי התורה התירן לאדם למעלתו ליוזן מהם ולא ללערם חנם, וכבר דברו חז"ל הרבה באסור לער בעלי חיים והעלו שהוא דאורייתא, ולא כמלא מקום שהוא מעוט לער לכהמה רק אם זחטיין מן כוארה ובסבין צדוק כי בזה מתה מהרה. גיסמרא, העעם דגיסמרא אסור, משום דכתיב זשחט, משמע שחיטה אחת ולא שתי שחיות, מיתה אחת ולא שתי מיתות (וכתב בע"י הזיך מרומז זה בתיבת זשחט, משום שזחיות דעלכ"ת מתחלף בעי"ת דל"ת וקרינן זשחד, חד ולא שתיים), ותרי מיתות לא קטלינן כי במפרקת תולה גם כן חיות, דכתיב ויפול מעל הבשא אחרנית ותשצר מפרקתו וימת (ש"א ד', י"ח). טעם אחר, משום שנראה כנבלה, וכתיב לא תאכלו כל נבלה (דברים י"ד, כ"א). טעם אחר, אם חתך כל המפרקת לשתיים, אז אין כח צנהמה להתאנח ולהוליא דמה, כמו דאמרינן בחולין דף ק"ג האוצר את המפרקת קודם שחלא נפסה של צהמה הרי

(* דעם משה פֿהן סיני הער זאז ווינד זיך איבערזיעפערטע געבנטע (הלכה למשה מסיני) ווערדען זאלע זיך געבנטע, איבער דערען פֿרט זונד ווייע דעה זויזיכוונג זיס טריפטזיען געיעטלע (חורה שבכתב — חומש) ווערדער זיינע זנדייטונג נקך זיין זאלע: זאז פֿונקט לו פֿינדען זייט. זק זייסט עו דען זיך פֿהן טעכטען, רוח זאלזט דיין פֿיעה זק זאלזטען, ווייע זיך דיר בעפֿה זאלען זק זאלען (ובחזק כאשר צויהיך — דברים י"ג, כ"א); דמו וויע זאבער פֿינדעט זיך זירגענדו זיין דער חורה זאז געבנטען, אום זאלז דעם משה רבינו ע"ה זיכר זיך געזעהרט ווערדען זיין.